

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет Економіки та менеджменту
/назва факультету/

Кафедра інформаційної діяльності та соціальних наук
/назва кафедри/

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
Галина ЦІХ
«30» 08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
/шифр і назва галузі знань/

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
/назва/

спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"
/шифр і назва/

освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування
/назва/

спеціалізація —
/назва/

вид дисципліни обов'язкова, цикл загальної підготовки
/обов'язкова / вибіркова/

Робоча програма з навчальної дисципліни «Філософія»

/назва дисципліни/

для студентів факультету економіки та менеджменту

/назва факультету(ів)/

Розробники:

старший викладач кафедри інформаційної діяльності та соціальних наук
доктор філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
зі спеціальності 015 Професійна освіта

Наталія ГАБРУССЕВА

асистент кафедри інформаційної діяльності та соціальних наук

Тамара ЧОП

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри інформаційної діяльності та соціальних наук

(назва)

Протокол від « 30 » серпня 2024 року № 1
Завідувач кафедри

(підпис)

Андрій КРИСЬКОВ

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена НМК факультету економіки та менеджменту

(назва)

Протокол від « 30 » серпня 2024 року № 2
Секретар НМК

(підпис)

Оксана ПОТІХА

(ініціали та прізвище)

Робоча програма погоджена:

Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"

/шифр і назва/

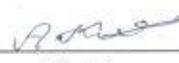
освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

/назва/

Завідувач випускової кафедри / Олена ПАНУХНИК /

/підпис/

/ініціали та прізвище /

Гарант освітньої програми / Андрій КРУПКА /

/підпис/

/ініціали та прізвище /

1. Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів/годин	4 / 120	4 / 120
Аудиторні заняття, год.	48	12
Самостійна робота, год.	72	110
Аудиторні заняття, год		
- лекції, год.	32	8
- практичні заняття, год.	16	2
Самостійна робота:		
Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу	22	7
Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	16	67
Підготовка та написання есе, доповідей, проєктів	12	10
Підготовка до проведення контрольних заходів (контрольних робіт, тестування, заліку, екзамену)	22	26
Екзамен		

Частка годин самостійної роботи студента:

- денна форма навчання – 60%;
- заочна (дистанційна) форма навчання – 92%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

2.1. Мета дисципліни: формування в студентів інтересу до фундаментальних знань; стимулювання потреби до філософських оцінок історичних подій і фактів дійсності; розуміння студентами метафізичного способу пізнання світу. Формування системи світоглядних знань про буття людини, найістотніші взаємовідносини з природою, суспільством і духовним життям у всіх основних формах його існування; про суспільно-історичну природу релігії, закономірності її виникнення і функціонування в сучасному світі; про способи доведення і спростування, що забезпечують досягнення об'єктивної істини.

2.2 За результатами вивчення дисципліни студент повинен

продемонструвати такі результати навчання:

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

інтегральної:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності;

загальних:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Лекційні заняття

№ з/п	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	<p>Тема 1. Філософія як світогляд, її призначення, зміст і функції в суспільстві</p> <p>Коло основних філософських проблем. Специфіка філософського знання як форми відношень людини до світу. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Структура світогляду та його історичні типи: міфологія, релігія, філософія.</p> <p>Взаємовідношення мислення і буття, духовного і тілесного, об'єктивного і суб'єктивного. Матеріалізм та ідеалізм. Основні методи пізнання дійсності.</p> <p>Діалектика і метафізика. Основні функції філософії. Місце філософії як форми самовизначення людини.</p>	2	0,5
МОДУЛЬ 1. ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ			
2.	Тема2. Філософія Стародавнього світу	2	0,5

№ з/п	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
	<p>Специфіка східної філософії. Світоглядні особливості індійської культури. Ведична література та її роль в становленні індійської філософії.</p> <p>Ортодоксальні філософські школи: веданта, санх'я, н'яя-вайшешика, йога-міманса.</p> <p>Неортодоксальні філософські школи: чарвака-локаята, будизм, джайнізм.</p> <p>Передумови становлення філософії в Стародавньому Китаї. Філософське вчення стародавнього Китаю. Етика Канфуція. Філософія даосизму (Лао-цзи) і діалектика дао. Принцип «священного недіяння».</p> <p>Легізм, моїзм, філософська школа Ін-Янь, давньокитайський номіналізм.</p>		
3.	<p>Тема 3. Філософія стародавньої Греції та Риму</p> <p>Передумови виникнення грецької філософії. Загальна характеристика філософського мислення древніх греків. Основні етапи еволюції античної філософії. Наївний матеріалізм ранньоантичного періоду.</p> <p>Класика античної філософії. "Гуманістичний поворот" у давньогрецькій філософії. Софісти і Сократ. Онтологія Платона. Вчення Платона про ідеальну державу. Філософія Аристотеля. Метафізика Аристотеля і її основні поняття. Пізньоантичний період. Фізика й етика стоїків. Скептична аргументація Піррона. Фізика й етика Епікура. Загальна характеристика філософії неоплатоніків. Специфіка рабовласницької демократії.</p>	2	0,5
4.	<p>Тема 4. Філософія середньовічного суспільства, Відродження та Реформації</p> <p>Теоцентрична орієнтація середньовічної філософії. Християнсько-теїстична філософія апологетиків (К. Тертуліан, Ориген). Патристика (А. Августин). Середньовічна схоластика. Проблема універсалій.</p> <p>Гуманістичний характер філософії Відродження. Ренесансний платонізм (М. Кузанський, М. Фічіно, Піко делла Мірандола). Пантеїстична натурфілософія Ренесансу (Дж. Бруно, Галілео Галілей).</p> <p>Розвиток соціальної філософії в епоху Відродження. (Н. Макіавеллі, ранній соціалізм–утопізм).</p> <p>Реформація в Зах. Європі (М. Лютер, Ж Кальвін та інш.)</p>	2	0,5
5.	<p>Тема 5. Філософія Нового часу та доби Просвітництва.</p> <p>Особливості філософії Нового часу. Механістичний матеріалізм. Емпіризм та раціоналізм.</p> <p>Френсіс Бекон як засновник емпіричного методу. Т. Гоббс, Дж. Локк. Агностицизм Д. Юма.</p> <p>Методологія раціоналізму Р. Декарта. Проблема методу пізнання і вчення про субстанцію в філософії Б. Спінози і Г. Лейбніца. Кордоцентризм Б. Паскаля.</p> <p>Погляди на природу людини та організацію суспільного життя</p>	2	0,5

№ з/п	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
	в філософії діячів епохи Просвітництва.		
6.	<p>Тема 6. Німецька класична філософія та марксизм. Особливості і соціально-культурні передумови німецької класичної філософії. Творчість І. Канта. Структура і рівні пізнання. „Коперніканський” переворот Канта в поясненні природи пізнавальної діяльності. Практичний розум і категоричний імператив. Основні принципи філософської системи Гегеля. Філософія як самосвідомість абсолютної ідеї. Етапи саморозвитку ідеї. Діалектичний метод Гегеля. Вчення про громадянське суспільство Г. Гегеля. Антропологізм Л. Фейєрбаха. Людина як єдиний предмет філософії. Критика релігії. Богобудівництво Фейєрбаха: філософія майбутнього як “вічна” релігія. Філософські ідеї К. Маркса і Ф. Енгельса. Діалектичний матеріалізм. Науковий комунізм.</p>	2	0,5
7.	<p>Тема 7. Сучасна світова філософія Некласична філософія кінця ХІХ початку ХХ століття (А. Шопенгауер, С. К’єркегор). Філософія життя (Ф. Ніцше, А. Бергсон). Феноменологія гуссерліанства. Онтологія людини в екзистенціалізмі (М. Хайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс). Проблема несвідомого в психоаналізі (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм). Еволюція релігійної філософії. Неотомізм, тейярдизм. Філософія лінгвістичного аналізу. Постпозитивізм. Герменевтика як філософія розуміння (Х. Г. Гадамер, П. Рік’єр). Структуралізм як явище філософської думки. Постструктуралізм (“деконструкція” Ж. Дерріда).</p>	2	0,5
8.	<p>Тема 8. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні Джерела і особливості філософії Київської Русі. Морально-етичний напрям у філософії Київської Русі (митрополит Іларіон, моральне повчання В. Мономаха). Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України (кін.ХV – поч. ХVІІ ст.) Філософія України доби Бароко. Києво-Могилянська академія. Філософія Г. Сковороди. Філософія просвітництва і романтизму в Україні. Розробка національної ідеї. Світоглядні уявлення Т. Г. Шевченка. Розвиток академічної філософії к.19 – поч.. 20 ст. Філософія України в ХХІ ст. Забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.</p>	2	0,5
МОДУЛЬ ІІ. ТЕОРІЯ ФІЛОСОФІЇ			
9.	<p>Тема 9. Онтологія Світ як єдність природної і соціальної реальності. Мікрокосм і макрокосм. Світ і буття. Труднощі в визначенні категорій</p>	2	0,5

№ з/п	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
	„буття”. Форми буття людини у світі. Поняття реальності. Об’єктивна і суб’єктивна реальність. Єдність матеріальних систем, руху, простору і часу.		
10.	Тема 10: Філософія свідомості Сутнісні виміри людського буття: дух, душа, свідомість, самосвідомість, несвідоме, духовність. Атрибутивні властивості свідомості: суб’єктивність, ідеальність, інтенціональність, рефлексивність, активність. Свідомість та мова. Свідомість як система. Проблема несвідомого. Архетипи колективного несвідомого. Свідомість та самосвідомість. Суспільна, масова, індивідуальна свідомість. Сучасні підходи до визначення свідомості.	2	0,5
11.	Тема 11: Гносеологія Структура пізнавального процесу: суб’єкт, об’єкт, знання. Основні принципи теорії пізнання. Чуттєва і абстрактно-логічна ступені пізнання та їхні форми. Інтуїція. Проблеми істини у філософії. Критерії об’єктивної істини та її властивості. Специфіка наукового пізнання. Методи емпіричного пізнання – спостереження, експеримент, вимірювання. Теоретичні (загальнонаукові) методи пізнання – аналіз і синтез, індукція і дедукція. Моделювання, абстрагування, аналогія. Проблема істини в філософії та науці: історичний і сучасний контекст. Філософські концепції істини. Істина як процес. Наука як соціальний інститут суспільства. особливості сучасної наукової картини світу.	2	0,5
12.	Тема 12. Проблема людини у філософії Людина як проблема філософії: історія і сучасність. Проблемність людського буття: есенційні та екзистенційні підходи. Проблема походження людини: філософські, релігійні та наукові підходи. Антропосоціогенез: основні чинники та їх взаємозв’язок Індивід, індивідуальність, особистість. Буття людини як буття можливості. Творчість, свобода, відповідальність як форма реалізації можливісного виміру людського буття. Життя і смерть: вихідна проблема людського буття. Свобода як цінність. Свобода, необхідність, відповідальність.	2	0,5
13.	Тема 13: Особа і суспільство Феномен соціального. Суспільство (соціум) як історичний процес і системне утворення. Діяльність як спосіб буття (існування) соціуму. Функції діяльності в житті суспільства і людини. Суспільні відносини як структура і спосіб організації діяльності та їх функції. Ринкові відносини як універсальний	2	0,5

№ з/п	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
	тип соціальних відносин. Інформаційне суспільство і нова утопічна свідомість. Соціальний конфлікт. Держава як головний арбітр у розв'язанні соціальних конфліктів.		
14.	Тема 14. Філософія культури і цивілізації Людиновимірна сутність культури. Культура як інобуття людського духу - добра, істини і краси, - як ідеал людського буття. Культура, праця, мова – форми символічного буття людини. Діалоговий характер культури. Культура і цивілізація. Багатоманітність культур і цивілізацій. Колоподібні і лінійні концепції розвитку цивілізацій. Формаційний і цивілізаційний підходи до розуміння історичного процесу. Типологія формацій і цивілізацій.	2	0,5
15.	Тема 15. Філософія техніки Філософія техніки. Техніка як чинник розвитку сучасної цивілізації. Виявлення техніки в якості онтологічної умови, визначеного засобу і визначеної людської діяльності. Еволюція взаємовідносин між наукою і технікою. Незворотність розвитку техніки. Концепції технократичного детермінізму і антитехнократичні тенденції. Постгуманізм та Трансгуманізм як позиції прийняття техніки. Життя людини в соцмережі. Інформація та її типи. Інформаційні війни. Філософське осмислення дискусійних питань впливу технічного розвитку на життя сучасної людини.	2	0,5
16.	Тема 16 . Глобальні проблеми сучасності Нерозривність соціальних і природних сторін життя, індивідуального і загальносоціального, національного і загальнолюдського. Римський клуб і його місце в рішенні глобальних проблем. Загроза техногенних катастроф. Біосферні критерії розвитку цивілізацій. Екотехнологія. Нова екологічна свідомість. Соціобіологія: соціально-філософські проблеми взаємини суспільства і природи. Біополітика. Екософія: морально-естетичний аспект взаємин людини і природи. “Еко-Я”. Від панування над природою до співробітництва з усім живим.	2	0,5
Усього годин		32	8

3.2. Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Філософія як специфічний тип знання і світогляду. Філософія стародавнього Сходу(Єгипту, Індії, Китаю),	2	0,25

	Африки, Латинської Америки		
2.	Тема 2. Філософія Стародавньої Греції та Риму. Філософія періоду Середньовіччя та епохи Відродження	2	0,25
3.	Тема 3. Філософія Нового часу	2	0,25
4.	Тема 4. Сучасна європейська філософія	2	0,25
5.	Тема 5. Українська філософія	2	0,25
6.	Тема 6. Проблема буття в філософії	2	0,25
7.	Тема 7. Багатовимірність феномену свідомості	2	0,25
8.	Тема 8. Філософія пізнання	2	0,25
Усього годин		16	2

3.3. Самостійна робота

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу	12	7
2.	Опрацювання окремих розділів, які не виносяться на лекції:	26	67
	Філософська думка Латинської Америки	2	1
	Філософія школи жуцзя, усін, моцзя, фацзя даоцзя (Китай). Доля чань-буддизму в Японії: «мистецтво дзен»	2	5
	Філософія епохи еллінізму: неоплатонізм.	2	4
	Германське відродження:Еразм Роттердамський «Похвала глупству»	2	4
	Філософія Бенедикта Спінози. Блез Паскаль:людина як мислячий очерет. Філософське мистецтво Шекспіра і Сервантеса:трагічні філософи Гамлет і Дон Кіхот	3	5
	Філософія тотожності Ф.Шеллінга.	2	4
	Філософія мови. (О.Потебня. Людвіг Вітгенштайн), Ганс-Георг Гадамер Філософія пізнання	2	10
	Карл Ясперс: гранична ситуація і вихід за межі. Микола Бердяєв:Боголюдина над безоднею нествореної свободи.	2	5
	Емманюель Муньє:трагічний оптимізм. І.В.Бичко «Пізнання і свобода»	2	5
	Філософія економіки :Карл Маркс«Приватна власність і комунізм», Макс Вебер «Протестантська етика і дух капіталізму». Еміль Золя «Гроші»	3	10
	Освальд Шпенглер «Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії», Йоганн Гейзинга «Людина,що грає», Кобо Абе «Людина коробка», Френсіс Фукуяма «Великий розрив».	2	10
	Реймон Арон «Мир і війна між націями»	2	4
3.	Підготовка та написання есе, доповідей, проєктів	12	10

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
4.	Підготовка до проведення контрольних заходів (контрольних робіт, тестування, екзамену)	22	26
Усього годин		72	110

4.Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Форма підсумкового семестрового контролю – екзамен

Модуль 1			Модуль 2			Підсумкова екзаменаційна оцінка	Разом з дисциплін и
Аудиторна та самостійна роботи			Аудиторна та самостійна роботи				
Теоретичний курс (тестування)	Практична (самостійна) робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична(самостійна) робота			
10	20		15	30		25	100
№ лекції	Вид робіт	Бал	№ лекції	Вид робіт	Бал	Теоретичний курс	10
Лекція 1-3	Пр. роб. 1	5	Лекція 10-11	Пр. роб. 5	5	Практичне завдання	15
Лекція 4-5	Пр. роб. 2	5	Лекція 12	Пр. роб. 6	5		
Лекція 6-7	Пр. роб. 3	5	Лекція 13	Пр. роб. 7	5		
Лекція 8-9	Пр. роб. 4	5	Лекція 14-16	Пр. роб. 8	15		

5. Навчально-методичне забезпечення:

1. Сертифікований електронний навчальний курс «Філософія» (Сертифікат ДН № 0123 від 15 травня 2014 р.).

2. Опорний конспект лекцій з філософії. Упорядник: Габрусєва Н.В. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2024. 112 с.

3. Методичні рекомендації та завдання для практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «ФІЛОСОФІЯ» для студентів денної форми навчання факультету економіки та менеджменту ТНТУ ім. І. Пулюя». Упорядники: Габрусєва Н.В., Чоп Т.О. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2023. 48 с.

4. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Професійна відповідальність фахівця технічного профілю в сучасних умовах». Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 42 с.

Матеріали міжнародних науково-педагогічних стажувань:

– International scientific and pedagogical internship, IV International Scientific Congress «Society of Ambient Intelligence», Ukraine – Uzbekistan – Latvia, January 2020 – April 2021.

– International scientific and pedagogical internship, V International Scientific Congress «Society of Ambient Intelligence», Ukraine – Uzbekistan – Latvia–Portugal, January 2022 – October 2022.

– International scientific and pedagogical internship, "DIGITAL FUTURE:

BLENDDED LEARNING" – DigIn.Net 2, DAAD, with the support of the Anhalt University of Applied Sciences (Hochschule Anhalt, HSA) in the framework of DUDIZ (German-Ukrainian Center for Digital Innovation)– May 4, 2022 - June 10, 2022.

Збірники матеріалів конференцій:

– Філософські виміри техніки: Збірник тез Міжнародної конференції молодих вчених та студентів, 30 листопада – 1 грудня 2016 р. За заг. ред. Н.В. Габрусєвої та А.О.Довганя. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2016. 98 с.

– Філософські виміри техніки: Збірник тез Міжнародної конференції молодих вчених та студентів, 30 листопада – 1 грудня 2016 р. За заг. ред. Н.В. Габрусєвої та А.А.Криськова. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2019. 171 с.

– Філософські виміри техніки: Збірник тез III Міжнародної наукової конференції

молодих учених та студентів, 1-2 грудня 2022 р.. Упорядники: А.А. Криськов, Н.В. Габрусєва. Тернопіль: ТНТУ, 2022. 164 с.

– Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: Збірник тез I Міжнародної наукової конференції присвяченої 35 роковинам аварії на ЧАЕС, 22-23 квітня 2021 р.. Упорядники: А.А. Криськов, В.В. Вишньовський та Н.В. Габрусєва. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2021. 168 с.

– Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: Збірник тез II Міжнародної наукової конференції, 21-22 квітня 2022 р.. Упорядники: А.А. Криськов, В.В. Вишньовський та Н.В. Габрусєва. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 119 с.

– Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: Збірник тез III Міжнародної наукової конференції, 20-21 квітня 2023 р.. Упорядники: А.А. Криськов, Н.В. Габрусєва. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2023. 181 с.

– Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: Збірник тез IV Міжнародної наукової конференції, 18-19 квітня 2024 р. Упоряд. А.А. Криськов, М.Я. Блавицький, Н.В. Габрусєва. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2024. – 68 с.

6. Рекомендована література

Базова

1. Баранник М. В. Лекції з філософії: навчальний посібник. – Харків: Ліра-К, 2024. – 166 с.

2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: підручник. Право, 2023. 424 с.

3. Деркач В. В. Історія філософії: від Нового часу до сучасності: навчальний посібник. – Тернопіль: Терно-граф, 2024. – 240 с.

4. Лозовий В., Требін М., Горлач М та інші. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Центр навчальної літератури, 2020. 1028 с.

5. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини

до сучасності). Київ : Темпора, 2021. 384 с.

6. Мацьків І.В. Скарбниця мудрості. Розвиток морально-етичних поглядів і теорій. Філософія свідомості. ОВК, 2020. 512 с.
7. Мозговий Л., Бичко І., Додонов Р. Філософія. Кредитно-модульний курс. Центр навчальної літератури, 2020. 456 с.
8. Петрушенко В.Л. Філософія: пдручник. Новий світ-2000, 2021. 504 с.
9. Северинюк В.М. І Конфуцій, і Шевченко. Вибране: монографія. Ліра К, 2021. 276 с.
10. Туренко В.Є. Жінки в античній філософії: постаті, праці, концепції: монографія. Ліра К, 2021. 236 с.
11. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ : КВІЦ, 2020. 274 с.
12. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія (оновл. вид.) / пер. з нім. В. Кебуладзе. – Київ: Дух і Літера, 2023. – 536 с.
13. Шрамко Т. І., Шрамко Ю. Т. Філософія: навчальний посібник. – Львів: Новий Світ – 2000, 2024. – 346 с.
14. G. Velázquez L. The role of philosophy in the pandemic era. *Bioethics Update*, Vol. 6, Iss. 2, 2020, P. 92-100. <https://doi.org/10.1016/j.bioet.2020.08.001>.
15. Levy A., Currie A. Bringing thought experiments back into the philosophy of science. *Studies in History and Philosophy of Science*, Vol. 105, 2024, P. 149-157. <https://doi.org/10.1016/j.shpsa.2024.04.002>.
16. Virmajoki V. Limits of conceivability in the study of the future. Lessons from philosophy of science. *Futures*, Vol. 142, 2022, P.102993 <https://doi.org/10.1016/j.futures.2022.102993>.

Допоміжна

1. Бути людиною / Мирослав Попович. Київ : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2013. 223 с.
2. Габрусєва Н. В. Аналіз підходів до розуміння поняття "відповідальність". Історичний аспект. Молодий вчений. 2019. № 5(2). С. 412-416. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_5\(2\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_5(2)_35).
3. Габрусєва Н., Шостаківська Н. Дослідження уявлень здобувачів вищої освіти про феномен критичного мислення. *Фізико-математична освіта*, 2024. Том 39. № 2. С. 14-19. DOI: <https://doi.org/10.31110/fmo2024.v39i2-02>
4. Габрусєва Н.В., Криськов А.А., Гумен Ю.Є. Формування критичного мислення як складової інформаційної діяльності здобувачів освіти. *Наукові інновації та передові технології*. Серія: Педагогіка. 2024. № 3(31). С. 925-936. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)-925-936](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31)-925-936)
5. Габрусєва Н.В., Мешко Г.М., Чоп Т.О. Стан невротизації та копінг-стратегії здобувачів вищої освіти під час війни у координатах підвищення рівня їх стресостійкості. *Наукові інновації та передові технології*. Серія: Педагогіка. 2024. № 5(33). С. 1178-1190. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-1178-1189](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-1178-1189).
6. Габрусєва Н.В., Потіха О. Б., Герман О. М., Юрик Н. Є. Гендерні

особливості усвідомлення здобувачами вищої освіти власних когнітивних спотворень. *Академічні візії*, 2024 (28). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10692422>

7. Габрусєва Н. Дослідження професійної відповідальності та асертивності студентів технічних спеціальностей як ресурсів продуктивних копінг-стратегій. *Молодь і ринок*. 2022. № 3-4 (201-202). С. 184-190. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.260030>.

8. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. Київ: Комора, 2020.

9. Історія філософії. Античність та Середньовіччя / пер. з італ. ... за ред. У. Еко та Р. Федрігі. Харків : Фоліо, 2021. 555 с.

10. Мешко Г., Габрусєва Н. Методика дослідження професійної відповідальності студентів технічних спеціальностей. *Наука і техніка сьогодні*. Сер.: Педагогіка. 2022. № 5 (5). С. 353–366. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5\(5\)-353-365](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5(5)-353-365).

11. Северино М. Сутність нігілізму. Київ : Темпора, 2020. 688 с.

12. Стрелкова А. Ю. Буддизм: філософія порожнечі. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2020. 408 с.

13. Філософія радості від античних стоїків / Наталія Палій (перекладачка). Київ: Yakaboo Publishing, 2021. 304 с.

14. Firth Steven J., An Assay on The Hobbesian Trap and Axioms of First Contact. *Space Policy*, Vol. 66, 2023, P. 101581. <https://doi.org/10.1016/j.spacepol.2023.101581>.

15. Goddard Eliza, Grant Ruby, Tatman Lucy, Baltzly Dirk, Bernardo León de la Barra, Rufus Black. *Women in Philosophy, Engineering & Theology: Gendered disciplines and projects of critical re-imagination, Women's Studies International Forum*, Vol. 86, 2021, P. 102479. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2021.102479>.

16. Habrusieva N. Fronestical approach to the formation of professional responsibility of future specialists of technical specialties: monitoring by means of information and communication technologies. *Social work and education*. 2022. T. 9. №. 1. P. 7-25. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.1.13>.

17. Hickey C., Robeyns I. Planetary justice: What can we learn from ethics and political philosophy? *Earth System Governance*, Vol. 6, 2020, P.100045. <https://doi.org/10.1016/j.esg.2020.100045>.

18. Ignatenko N., Savenco V., Kryskov A., Habrusieva N. & Remekh T. Formation of Cognitive-Technological Competence as a Mechanism of Realisation of Rational Component in Training Undergraduate Students. *Journal of Education Culture and Society*. 2024. Vol. 15, No. 1, P. 247-263. URL: <https://www.jecs.pl/index.php/jecs/issue/view/51>

19. Kravets V., Meshko H., Meshko O., Leskiw A. & Habrusieva N. Development of Future Managers' Resilience as a Condition for Efficiency and Reliability of Management Activities. *SHS Web of Conferences, Les Ulis*. 2021. Vol. 100. 02003. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110002003>.

20. Meshko H.M.; Meshko O.I; Habrusieva N., Leskiw A.Z.; Meshko H.O. Development of Assertiveness of Future Managers as a Condition for Success in

Management. SCITEPRESS: *In Proceedings of the 5th International Scientific Congress Society of Ambient Intelligence ISC SAI*, . 2022, P. 300-309. <https://doi.org/10.5220/0011354200003350>.

21. Meshko H., Habrusieva N., Kryskov A. Research of professional responsibility of students of technical specialities by means of information and communication technologies. *Journal of Physics: Conference Series, IOP Publishing*. 2021. Vol. 1840, №. 1. P. 012058. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1840/1/012058>.

22. Meshko, H.M., Meshko, O.I., & Habrusieva N.V. The Impact of the War in Ukraine on the Emotional well-being of Students in the Learning Process. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*. 2023. Vol. 11, No. 1, P. 55-65. <https://doi.org/10.6000/2292-2598.2023.11.01.7>.

23. Peck S. «A philosophy of change»: Emotions, civil society and global development. *Emotion, Space and Society*, Vol. 47, 2023. P. 100948. <https://doi.org/10.1016/j.emospa.2023.100948>.

24. Sun Yu. Emerging Dialogue on Postpositivist Philosophies of the Social Sciences. *Innovation in the Social Sciences*, Vol. 2, Iss. 2, 2024, P. 119-122. <https://doi.org/10.1163/27730611-bja10031>.

Інформаційні ресурси

1. <https://dl.tntu.edu.ua/index.php> - Сторінка навчальної дисципліни на сервері дистанційного навчання ТНТУ.

2. <http://ellib.org.ua/pages-cat-23.html> - Електронні підручники з філософії.

3. <http://pidruchniki.com/filosofiya/> - Електронні підручники з філософії.

4. <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/lib-index.htm> - Бібліотека культурологічно-філософського альманаху «І»

5. @PlatosCaveUA – філософський канал в Телеграмі

6. <https://platoscave.com.ua/> - філософський портал «Печера Платона»

7. <https://bit.ly/3wdeelP> - подкаст з філософії

9. Скотт Дж. Цифровізація суспільства URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/tsyfrovizatsiya-suspilstva>

10. Мусулін А. Еон, Кронос, Кайрос – Володарі Часу URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/eon-kronos-kairos-volodari-chasu>

11. Ліврага Х. А. Що таке йога. Хто такі йоги. URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/shcho-take-ioga-khto-taki-iogy>

12. Скотт Дж. Аристотель: етика щастя URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/aristotel-etika-schastya>

13. Лейтнер С. Сучасна міфологія URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/suchasna-mifolohiia>

14. Орбан Іс. Екофілософія Генріка Сколімовскі URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/ekofilosofiya-genrika-skolimovskii>

15. Ліврага Х.А. «Євангеліє» Будди та езотеричний буддизм URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/evanheliie-buddy-ta-ezoterychnyi-buddyzm-chastyna-1>

